

Stefan Swieżawski

(1907–2004)

Stefan Swieżawski urodził się 10 lutego 1907 roku we wsi Hołubie, pow. Hrubieszów. Zmarł 18 maja 2004 roku w Konstancinie k. Warszawy.

Swieżawski, po dłuższej nauce w domu, uczęszczał najpierw do koedukacyjnego gimnazjum w Zakopanem. Spotyka tam ks. Józefa Winkowskiego, założyciela Związku Sodalicii Mariańskich Szkół Średnich w Polsce, organizacji, w której Swieżawski przez kilka lat będzie czynnie działał. Po zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej powraca z matką i rodzeństwem do Lwowa i podejmuje naukę w X Gimnazjum Humanistycznym im. Henryka Sienkiewicza. Podczas czterech lat nauki gimnazjalnej we Lwowie rozwija i pogłębia swoje zainteresowania religijne. W latach 1922–1923 zawiera trwałe przyjaźnie z Tadeuszem Fedorowiczem i Janem Szeptyckim, oparte na podobnych zainteresowaniach i dążeniach.

Po zdaniu matury w 1925 roku rozpoczyna studia filozoficzne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, początkowo pod kierunkiem wielkiego uczonego i pedagoga, Kazimierza Twardowskiego, a następnie – po jego przejściu na emeryturę – pod kierunkiem Kazimierza Ajdukiewicza. W roku akademickim 1926/1927 jako przedmiot poboczny wybiera historię, którą studiuje pod kierunkiem Jana Ptaśnika. Poza tym jest słuchaczem wykładów Romana Ingardena, Mścisława Wartenberga oraz ks. Kazimierza Waisa na Wydziale Teologii. Szczególnie spotkanie z K. Twardowskim i K. Ajdukiewiczem oraz ich stylem uprawiania filozofii i organizacji pracy dydaktycznej było jednym z ważniejszych faktów w życiu intelektualnym Stefana Swieżawskiego.

W latach studiów Swieżawski współtworzył wraz z Adamem Bilikiem, Janem Czartoryskim i Pawłem Skwarczyńskim lwowski oddział Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie”, którego prezesem został w 1927 roku. Stykał się tam z o. Jackiem Woronieckim oraz ks. Władysławem Kornilowiczem (odgrywającym wówczas rolę pośrednika między polską a francuską inteligencją katolicką). Udział w działalności tej organizacji był istotnym czynnikiem w kształtowaniu się osobowości religijnej i moralnej Swieżawskiego. Należy podkreślić, że w pracach „Odrodzenia”, podobnie jak „Sodalicii”, chodziło nie tylko o pogłębienie wiedzy religijnej (głębsze wniknięcie w teologiczno-filozoficznego ducha liturgii), lecz także o nabycie konkretnych sprawności, jak asceza, systematyczność w pracy itd.

Po uzyskaniu absolutorium w 1929 roku przystąpił do pisania rozprawy doktorskiej pod kierunkiem K. Ajdukiewicza dotyczącej „*intentiones primae*” i „*intentiones secundae*” w ujęciu Jana Dunsza Szkota. W celu zebrania materiału do pracy jesienią

tegoż roku wyjechał do Paryża. Większość czasu spędził na badaniu nieznanych dotąd średniowiecznych rękopisów łacińskich, znajdujących się w Bibliothèque Nationale. Nawiązał również bliskie kontakty ze znanym już wówczas historykiem filozofii i filozofem, Étienne Gilsonem, oraz Jacques'em Maritainem – promotorami renesansu metafizyki realistycznej w XX wieku.

Po powrocie do Polski w czerwcu 1932 roku uzyskał stopień doktora filozofii na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie rozprawy *Pojęcie intencji w filozofii Jana Duns Szkota*. Bezpośrednio po doktoracie udał się do Poznania, gdzie przez krótki czas współpracował z historykiem filozofii, Adamem Żółtawskim. W latach następnych zacieśnił współpracę z É. Gilsonem, J. Maritainem i o. J. Woronieckim. Pod ich wpływem zapoznał się z realistyczną metafizyką św. Tomasza. Swoje pierwsze artykuły publikuje w: „Archives d'histoire doctrinale et littéraire du moyen-âge”, „Przeglądzie Filozoficznym”, „Ruchu Filozoficznym”, oraz wygłasza wiele odczytów, głównie na temat życia religijnego.

Po ponownym rocznym pobycie w Paryżu (1933/1934) – spędzonym wspólnie z żoną, Marią ze Stadnickich Swieżawską – na wniosek K. Ajdukiewicza objął stanowisko starszego asystenta przy Katedrze Filozofii we Lwowie. Od tego roku jego badania koncentrują się wokół koncepcji człowieka u Arystotelesa, a następnie u św. Tomasza. W latach tych, oprócz udziału w zajęciach Ajdukiewicza, uczestniczył w prowadzonym przez Romana Ingardena *privatissimum*, na którym czytano *Metafizykę* Arystotelesa. Pod wpływem kontaktu z filozofią Arystotelesa w roku 1938 opublikował znakomity artykuł *Nauka o duszy w „Metafizyce” Arystotelesa*, w którym poddał wnikliwej analizie podstawowe pojęcia Arystotelesowskiej koncepcji duszy ludzkiej.

Okres drugiej wojny światowej nie przerwał działalności naukowej Swieżawskiego. Kontynuował wówczas pisanie rozprawy habilitacyjnej dotyczącej tomistycznej koncepcji człowieka oraz działał na tajnym Uniwersytecie Ziemi Zachodnich. Wiosną 1945 roku rozpoczął zajęcia zlecone z historii filozofii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na nowo nawiązał stosunki przyjacielskie, zadzierzgnięte jeszcze przed wojną, z Marianem Plezią, o. Janem (w zakonie Michał) Czartoryskim, o. Jackiem Woronieckim, Jerzym Turowiczem, Stanisławem Stommą. Razem z nimi współtworzył środowisko katolickie Krakowa oraz współdziałał wydawniczo przy powstaniu „Tygodnika Powszechnego” i „Znaku”.

W styczniu 1946 roku, na podstawie rozprawy *Centralne zagadnienia tomistycznej nauki o duszy*, Rada Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Poznańskiego nadała Swieżawskiemu tytuł doktora habilitowanego. Jesienią tego samego roku rozpoczął działalność dydaktyczną na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Początkowo objął Katedrę Filozofii na Wydziale Humanistycznym, a następnie rozpoczął zajęcia dydaktyczne na erygowanym wówczas Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej. Swieżawski był jednym z czterech profesorów, obok ks. Józefa Pastuszka, ks. Antoniego Korcika, ks. Stanisława Adameczyka, którzy stanowili pierwszą Radę Wydziału. W pierwszych latach działalności na KUL wyładał historię filozofii starożytnej i średniowiecznej, metafizykę, estetykę i historię estetyki. Uczestnikami pierwszego seminarium Swieżawskiego byli m.in. przyszli profesorowie i dziekani Wydziału: ks. Stanisław

Kamiński i ks. Marian Kurdziałek. W latach następnych jednak coraz bardziej koncentrował się na historii filozofii średniowiecznej, szczególnie zaś na dziejach filozofii człowieka i metafizyki w wiekach średnich.

W roku 1948 objął na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL Katedrę Historii Filozofii Średniowiecznej i Nowożytnej, którą kierował nieprzerwanie do dnia 1 października 1976 roku. 20 grudnia 1956 roku został profesorem nadzwyczajnym, a 1 października 1967 – profesorem zwyczajnym. Od początku lat pięćdziesiątych wraz z o. Mieczysławem A. Krąpcem (metafizykiem), Jerzym Kalinowskim (logikiem), ks. Stanisławem Kamińskim (metodologiem), ks. Marianem Kurdziałkiem (historykiem filozofii starożytnej i wczesnego średniowiecza), ks. Karolem Wojtyłą (etykiem) współtworzył silne środowisko filozoficzne, które nazwane zostanie później „lubelską szkołą filozoficzną”.

W pierwszym okresie działalności na KUL wiele trudu włożył Swieżawski w organizowanie i odpowiednie zaopatrzenie Biblioteki Zakładu Historii Filozofii. Placówka ta dzięki jego staraniom posiada obecnie jeden z najcenniejszych w Polsce księgozbiorów z zakresu historii filozofii średniowiecznej.

Przez cały okres swojej działalności dydaktycznej szczególną wagę przywiązywał do prowadzonego przez siebie seminarium. Zorganizowane na wzór seminarium K. Twardowskiego, kształtowało sprawności historyczno-filozoficzne uczestników, przede wszystkim poprzez wspólną lekturę tekstów i dyskusje na temat ich interpretacji. Wysokie wymagania stawiał Swieżawski już pracom seminaryjnym, dzięki czemu skróty tych prac mogły się ukazać drukiem w tomie: *Streszczenia rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych pisanych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pod kierunkiem prof. dra S. Swieżawskiego i prof. dra A. Krąpca* (1956). Tom ten obrazuje dorobek naukowy osiągnięty na seminarium historii filozofii w latach 1948–1955.

Seminarium Swieżawskiego – według relacji jego uczestników – „było czymś o wiele więcej niż zwykłą kuźnią specjalistów z zakresu historii filozofii. Kształtowało ono określoną postawę; uczyło etosu pracy naukowej – nastawienia prawdziwościodawczego, poszanowania dla cudzych poglądów, postawy otwartej i tolerancyjnej”¹.

W połowie lat pięćdziesiątych podjął Swieżawski próbę utworzenia przy KUL ośrodka badań nad rękopisami średniowiecznymi znajdującymi się w Bibliotece Jagiellońskiej i innych bibliotekach polskich. Trudności finansowe uczelni uniemożliwiły realizację tego planu. Ostatecznie, dzięki usilnym staraniom Swieżawskiego, ośrodek ten został powołany przy Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk (1957). Początkowo nazwany Pracownią Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej, przekształcony został później w Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej. W latach 1957–1963 Swieżawski – wraz z Janem Legowiczem – kierował pracami tego Zakładu, w którym prowadzono na szeroką skalę badania nad zawartością doktrynalną rękopisów średniowiecznych przechowywanych w bibliotekach polskich oraz przygotowywano ich edycję. Również razem z J. Legowiczem rozpoczął wydawanie dwóch czasopism naukowych: „*Studia Mediewistyczne*”

¹ J. Czerkawski, *Profesor Stefan Swieżawski*, Biuletyn Informacyjny KUL 7, 1978, nr 1, s. 43–54.

i „Mediaevalia Philosophica Polonorum”, niezmiernie cennych dla środowisk polskich mediewistów.

Po roku 1956 głównym obszarem działalności naukowej Swieżawskiego staje się historia filozofii. Ten rozciągnięty na długie lata okres badań historycznych dzieli się wyraźnie na dwa podokresy. Pierwszy z nich dotyczy problematyki teorii i metodologii historii filozofii, jego osiągnięciem jest książka *Zagadnienie historii filozofii* opublikowana w 1966 roku. Z kolei podokres drugi, o charakterze historyczno-filozoficznym, koncentruje się wokół dziejów filozofii europejskiej XV wieku. Rezultatem tegoż etapu, trwającego ponad dwadzieścia lat, jest wydanie 8 tomów, z których każdy dotyczy historii poszczególnych dyscyplin filozoficznych w XV wieku. I tak: t. 1: *Poznanie* – dotyczy teorii poznania; t. 2: *Wiedza* – teorii i metodologii nauk, t. 3: *Byt* – metafizyki; t. 4: *Bóg* – metafizyki i teologii; t. 5: *Wszechświat* – filozofii przyrody; t. 6: *Człowiek* – antropologii filozoficznej; t. 7: *U źródeł nowożytnej etyki* – filozofii moralnej; t. 8: *Etyka społeczna i etyka polityczna* dotyczy dziejów etyki.

Książka *Zagadnienie historii filozofii* jest próbą całościowego ujęcia metodologicznego problemu historii filozofii jako dziedziny badań naukowych. Wskazuje ona na to, czym jest historia filozofii w perspektywie określonego poglądu na nauki historyczne w ogóle i zarazem określonej (tu realistycznej) koncepcji filozofii oraz jaka rola w całości badań naukowych, w szczególności wśród dyscyplin filozoficznych, przypada historii filozofii. Jest to praca z wielu powodów pionierska. Po pierwsze, ze względu na zakres podjętej w niej problematyki, obejmuje: a) koncepcję historii jako nauki, b) koncepcję historii filozofii (jej przedmiotu, metody, zadań i funkcji w kształtowaniu kultury), c) koncepcję filozofii dziejów filozofii (jej stosunku do innych dyscyplin, jej roli w filozofii i w jej problematyce), d) koncepcję wiedzy o nauce historii filozofii (zwłaszcza problematyki metodologicznej i sprawności historyka filozofii). Po drugie, jest pionierska także ze względu na wskazanie oryginalnych perspektyw badawczych dla prac z zakresu historii filozofii.

Jej główne pytania to: (1) co poznajemy w historii filozofii, tzn. czy przedmiotem badań ma być tylko to, co w poszczególnych okresach nazywano filozofią, czy też zespół problemów, które dzisiaj są określane jako filozoficzne? (2) Czy historia filozofii jest wyłącznie nauką historyczną? (3) Czy historia filozofii jest również jedną z dyscyplin filozoficznych – a jeśli tak, to (4) jaką trzeba mieć koncepcję filozofii, żeby odpowiedzialnie uprawiać historię filozofii?

W roku 1964 Swieżawski został mianowany przez papieża Pawła VI świeckim audytorem Vaticanum II, a po soborze – członkiem komisji papieskiej „Iustitia et Pax”. Jako audytor świecki działał częściowo w Komisji Apostolstwa Świeckich, przede wszystkim zaś w podkomisji „De cultura”. Wiele przemyśleń Swieżawskiego znalazło odbicie w ostatecznej redakcji *Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym*. Swoje poglądy na temat roli filozofii w życiu Kościoła wyłożył w książce napisanej wspólnie z J. Kalinowskim – *La Philosophie a l'heure du Concile*, która ukazała się między trzecią i czwartą sesją Soboru w 1965 roku (wydanie polskie: *Filozofia w dobie Soboru*, Warszawa 1995).

Pracy naukowo-badawczej Swieżawskiego towarzyszyła nieprzerwanie rozległa twórczość eseistyczna. Podczas studiów, a następnie w latach asystentury czynnie

działał w odrodzeniowym ruchu Młodzieży Katolickiej, propagując słowem i piórem naczelne hasło tego ruchu: „Instaurare omnia in Christo”. Po wojnie wiele publikował, głównie na łamach „Znaku”, „Tygodnika Powszechnego” i „Więzi”, kreśląc program uniwersalistycznie pojętego humanizmu chrześcijańskiego, przeciwstawiając się różnym postaciom depersonalizacji, ideologizacji, pogardy i nietolerancji. Najbardziej znaczące i najcenniejsze eseje na ten temat wydał w zbiorach: *Rozum i tajemnica* (1960), *Człowiek i tajemnica* (1978), *Istnienie i tajemnica* (1993), *Dobro i tajemnica* (1995). W 2000 roku ukazała się ważna książka Swieżawskiego *Dzieje europejskiej filozofii klasycznej*, przygotowana do druku przez grono młodych współpracowników profesora. Treść książki stanowią wykłady Swieżawskiego z historii filozofii starożytnej i średniowiecznej, jakie prowadził w ciągu powojennej działalności dydaktycznej na KUL.

Stefan Swieżawski był członkiem m.in. Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Towarzystwa Naukowego KUL, wielu zagranicznych akademii: The Medieval Academy of America, Institut International de Philosophie (Paryż); współzałożycielem i członkiem Société International pour l'Etude de la Philosophie Médiévale; członkiem zespołu redakcyjnego „Studiów Mediewistycznych” i „Mediaevalia Philosophica Polonorum”. Był laureatem nagrody im. Reinholda Schneidera i nagrody im. Ks. Idziego Radziszewskiego oraz doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Reprezentowane przez niego stanowisko określane bywa najczęściej tomizmem egzystencjalnym (sam jednak nie lubił słowa „tomizm”, ujmował siebie jako ucznia św. Tomasza). Myśl Tomasza z Akwinu stanowiła dla niego główny punkt wyjścia w rozważaniach metafizycznych i antropologicznych.

Należy jednak podkreślić, że Swieżawski swoiście pojmował sens studiów nad doktryną św. Tomasza. Za najważniejsze uważał odejście od czysto mechanicznego gromadzenia formuł i rozumowań Akwinaty; od pojmowania jego myśli jako aparatu abstrakcji i sztucznie fabrykowanych rozwiązań. „Aby urzeczywistnić hasło «idźcie do Tomasza», trzeba niezbędnie skierować wysiłek ku uchwyceniu i możliwie najpełniejszemu ujęciu zasadniczych nerwów systemu św. Tomasza, ku skrytalizowaniu ducha tomizmu”². Swieżawski odróżniał interpretację według ducha od interpretacji według litery. Często interpretacja, która wedle litery wygląda schematycznie, „martwo” i nie przedstawia większej wartości, wedle ducha ma doniosłą wartość.

Po nowemu ujmował rolę tomizmu w formowaniu doktryny filozoficzno-teologicznej mającej stać się podstawą umysłowości współczesnych katolików. Sztuka bycia uczniem św. Tomasza polega na szukaniu inspiracji w jego podstawowych myślach, a nie na przyswajaniu go sobie w historycznej bądź dogmatycznej postaci. Zasadnicza rola istnienia w bycie, tożsamość istoty i istnienia w Bogu, rzeczywista różnica między istotą i istnieniem w każdym bycie stworzonym, psychofizyczna jedność bytu ludzkiego oraz odrębność wiary i rozumu przy założeniu ich równowagi, a nawet komplementarności – to, w opinii Swieżawskiego, podstawowe przekonania św. Tomasza. Są to podstawowe intuicje filozoficzne, których nie wolno straci-

² S. Swieżawski, *Dlaczego tomizm?*, Znak 1, 1946, nr 2, s. 154.

cić z oczu, o ile chcemy uniknąć dewiacji filozofii (idealizm, esencjalizm, monizm). Sądzi on, że zapoczątkowana przez św. Tomasza egzystencjalna interpretacja rzeczywistości jest najbardziej dojrzałą postacią filozofii realistycznej. Jako jedyna jest zdolna rozpoznać rzeczywistość w sposób konsekwentnie realistyczny i pełniejszy, niż jakkolwiek inna filozofia.

Tomizm stał się dla Swieżawskiego poglądem, z którym się emocjonalnie, intelektualnie i religijnie identyfikował. Jego bezwzględna akceptacja, zwłaszcza metafizyki i antropologii tomistycznej, nie była oparta tylko na autorytecie Akwinaty, lecz usprawiedliwiona była względami merytorycznymi. Swieżawski sądził, że tomizm w egzystencjalnej interpretacji dostarcza solidnych podstaw filozofowania. Skutecznie współzawodniczy z kierunkami filozofii współczesnej, szczególnie typu pozytywistycznego i podmiotowego. Był głęboko przekonany, że tomizm pomaga kształtować współczesny umysł nie tylko w warstwie czysto filozoficznej, lecz także religijnej.

Pracę nauczycielską traktował jako powołanie i służbę publiczną („za częstkę swoistej pracy misyjnej”). Uważał działalność filozoficzną za fundament kultury, czynnik wznoszący człowieka na poziom życia naprawdę ludzki. Był głęboko przekonany, że dla przyszłości całej kultury ludzkiej najwięcej znaczą metafizyka, jako swoista refleksja nad rzeczywistością, oraz historia, zwłaszcza gdy bada dzieje filozofii. Otwierają one człowieka w sposób pełny i harmonijny na różnorakie wartości: intelektualne, moralne i religijne. Metafizyka i historia, włączone w jeden ideał filozofii, symbolizują obecność w różnych sferach rzeczywistości podstawowego napięcia między elementem uniwersalnym a czasowym, stałym a czynnym, aktualizującym a potencjalnym, zaś przede wszystkim, między istnieniem a istotą. Wydobycie z kolei antropologicznych korzeni metafizyki i historii filozofii – uważał – było odnalezieniem najgłębszego sensu filozofowania, który nie daje się sprowadzić do uwarunkowań historycznych, ale jednocześnie stanowi podstawę oceny każdej historycznej myśli i każdego historycznego działania. Filozofia w ujęciu Swieżawskiego to przede wszystkim metafizyka i historia filozofii, ale jej przesłanie odnosi się do człowieka. Ten antropologiczny rys poglądów Swieżawskiego zbliża jego stanowisko do swoistego antropocentryzmu, poglądu dominującego od czasów nowożytnych w kulturze europejskiej. W tym sensie filozofia Swieżawskiego próbowała budować pomost między postawą metafizyczną, związaną z tradycją scholastyczną, a filozofią współczesną. Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć, że antropocentryzm Swieżawskiego był głęboko teistyczny i podkreślający, że prawda jest wartością bezwzględną (absolutną), nadrzędną wobec wartości praktycznych. Jest to więc antropocentryzm bardzo różny od ateistycznego czy relatywistycznego antropocentryzmu części filozofii współczesnej, według której człowiek – rozumiany indywidualnie lub jako reprezentant danej kultury bądź gatunku – jest miarą wszystkich rzeczy, a tym samym prawdy

W okresie swej długoletniej pracy na KUL oraz ATK i w PAN Swieżawski wykształcił około 40 magistrów, 15 doktorów i 9 doktorów habilitowanych. Uczniowie Swieżawskiego (bp Bohdan Bejze, ks. Marian Ciszewski, Jan Czerkawski, bp Bronisław Dembowski, Mieczysław Gogacz, abp Marian Jaworski, Zenon Kałuża, Jerzy B. Korolec, Mieczysław Markowski, Władysław Seńko, Zofia Włodek, Edward

Iwo Zieliński) wzbogacili kadrę naukową Wydziału Filozofii KUL, ATK, Instytutu Filozofii PAN. Wielu z nich stanowiło, lub nadal stanowi, grono pracujące w kilku zespołach o poważnym dorobku naukowym. Niemal wszyscy uczeni polscy pracujący w mediewistyce filozoficznej uczęszczali na seminarium prowadzone przez Swieżawskiego. Należy również podkreślić, że dzięki rozległej twórczości eseistycznej Swieżawski wywarł duży wpływ na środowisko inteligencji katolickiej w Polsce, skupione przede wszystkim wokół „Tygodnika Powszechnego”, „Znaku” i „Więzi”.

Swieżawski opublikował ponad 300 prac naukowych w tym 20 książek. Najważniejsze prace to: *Les intentiones premières et les intentiones secondes chez Jean Duns Scot*, AHDLM 9, 1934, s. 205–260; *Dlaczego tomizm?*, Znak 1, 1946, nr 2, s. 153–181; *Albertyńsko-tomistyczna a kartezjańska koncepcja człowieka*, Przegląd Filozoficzny 43, 1947, s. 87–104; *Byt. Zagadnienia metafizyki tomistycznej*, Lublin 1948; *Osoba ludzka – jej natura i zadania*, Znak 5, 1950, nr 5, s. 361–377; *Homo platonius w wiekach średnich (Jan Szkot Eriugena, Alcher z Clairvaux. Wilhelm z Conches i Hugon ze św. Wiktora jako przedstawiciele platońskiej koncepcji człowieka)*, RF 2–3, 1949–1950, s. 251–297; *Matériaux servant aux recherches sur Jean de Głogów*, w: *Mélanges offerts à Etienne Gilson*, Tor 1959, s. 613–650; *Rozum i tajemnica*, Kraków 1960; *Zagadnienie historii filozofii*, Warszawa 1966; *Dzieje filozofii europejskiej w XV wieku*, t. 1–7, Warszawa 1974–1983 (t. 1: *Poznanie*; t. 2: *Wiedza*; t. 3: *Byt*; t. 4: *Bóg*; t. 5: *Wszechświat*; t. 6: *Człowiek*; t. 7: *U źródeł nowożytnej etyki*); *Człowiek i tajemnica*, Kraków 1978; *Święty Tomasz na nowo odczytany*, Kraków 1983; *Eklezjologia późnośredniowieczna na rozdrożu*, Kraków 1990; *Istnienie i tajemnica*, Lublin 1993; *Dobro i tajemnica*, Warszawa 1995; (wraz z J. Kalinowskim) *Filozofia w dobie Soboru*, tłum. M. i C. Gawrysiowie, Warszawa 1995; *Studia z myśli późnego średniowiecza*, Warszawa 1998; *Człowiek średniowieczny*, Warszawa 1999; *Dzieje europejskiej filozofii klasycznej*, Warszawa 2000. Dzieje swojej rodziny oraz swojego życia zawarł Stefan Swieżawski w trzech tomach: *Wielki przełom 1907–1945*, Lublin 1989; *W nowej rzeczywistości 1945–1965*, Lublin 1991; *Owoce życia 1966–1988*, Lublin 1993.

Bibliografia:

- J. Czerkawski, *Profesor Stefan Swieżawski*, Biuletyn Informacyjny KUL 7, 1978, nr 1, s. 43–54; P. Gut, J. Czerkawski, *Stefan Swieżawski. Osoba i dzieło*, Lublin 2004; M. Kurdziałek, *Rzecznik philosophiae perennis*, RF 16, 1968, z. 1, s. 5–15; M. Markowski, *Swieżawski Stefan*, w: *Powszechna encyklopedia filozofii*, t. 9, Lublin 2008, s. 278–280; *Sprawozdanie z posiedzenia naukowego poświęconego omówieniu książki prof. dr S. Swieżawskiego pt. „Zagadnienie historii filozofii” z dnia 12.IV.1967*, Studia Philosophiae Christianae 3, 1967, nr 2, s. 367–385; W. Stróżewski, *Wywiad z prof. Stefanem Swieżawskim*, Znak 13, 1961, s. 1693–1701; S. Wilkanowicz, *Rozmowa z audytorem soboru prof. Stefanem Swieżawskim*, Tygodnik Powszechny 20, 1966, z. 21, s. 1–2; *Wykaz publikacji Stefana Swieżawskiego*, oprac. Z. Kałuża, RF 16, 1968, z. 1, s. 191–198; J. Zabłocki, *Dwie rozmowy rzymskie ze Stefanem Swieżawskim*, Więź 8, 1965, z. 1, s. 10–13.

Przemysław Gut